

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Blekerijstraat (Tielt, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017C260

Maart 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	10
1.2.6.1 Methode	10
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	10
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	11
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	11
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	11
1.3 Assessmentrapport	12
1.3.1 Ruimtelijke situering	12
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	13
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	14
1.3.2.2 Geologie	15
1.3.2.2.1 Tertiair	15
1.3.2.2.2 Quartair	16
1.3.2.3 Bodem	17
1.3.2.3.1 Bodemtypes	17
1.3.2.3.2 Bodemerosie	18
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	19
1.3.2.5 Hydrografie	21
1.3.3 Gekende archeologische waarden	22
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	22
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	22
1.3.3.1.2 Historische kaarten	24
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	26
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	30
1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	32

1.4	Synthese	32
Deel 2:	Bibliografie.....	34
Deel 3:	Bijlagen.....	35

FIGURENLIJST (2017C260)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: visualisatie van de geplande werken (zie ook bijlage 1).....	9
Figuur 4: overzicht van het beoogde cohousingproject.	10
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	12
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)	14
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	15
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)	18
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 19	
Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	30
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. zijn cultuurhistorisch, winteropnamen, 2016 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	32

TABELLENLIJST (2017C260)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	13
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	26
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	30

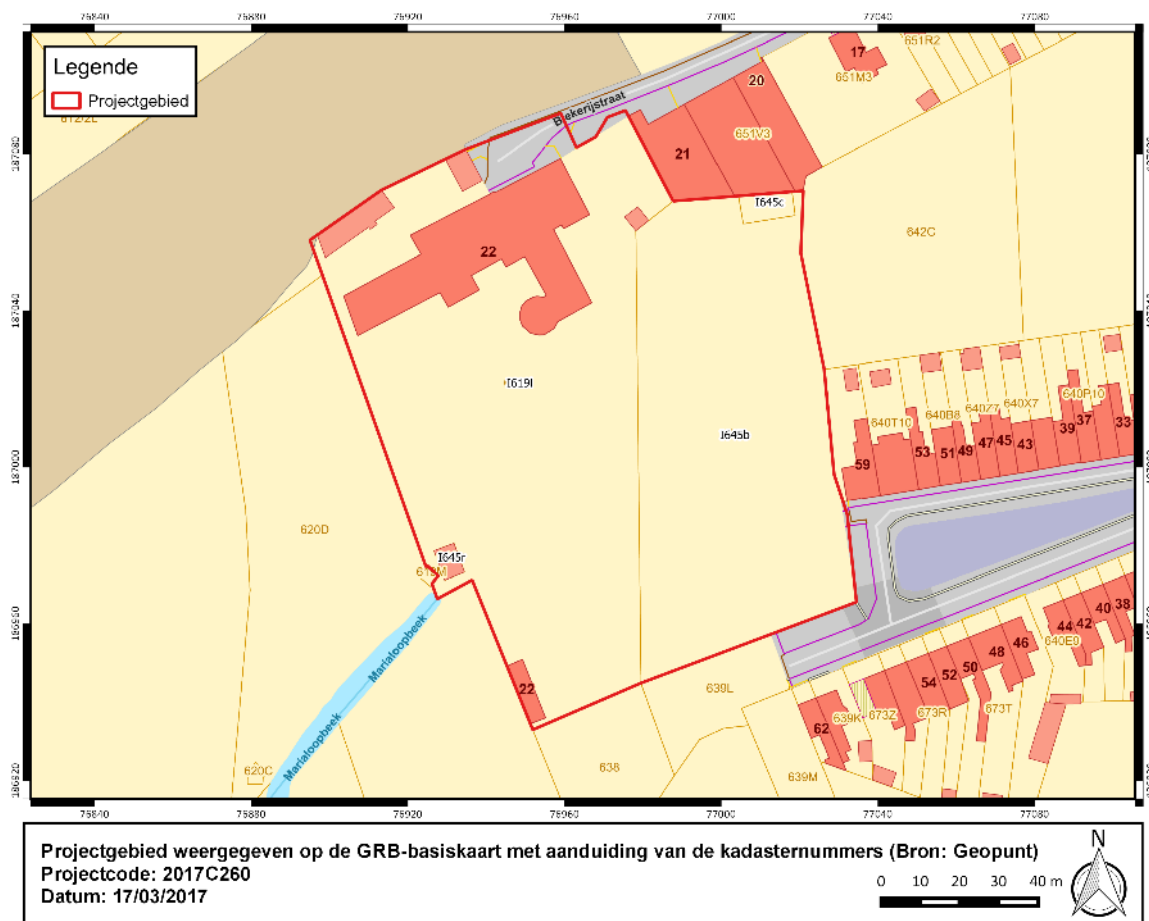
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

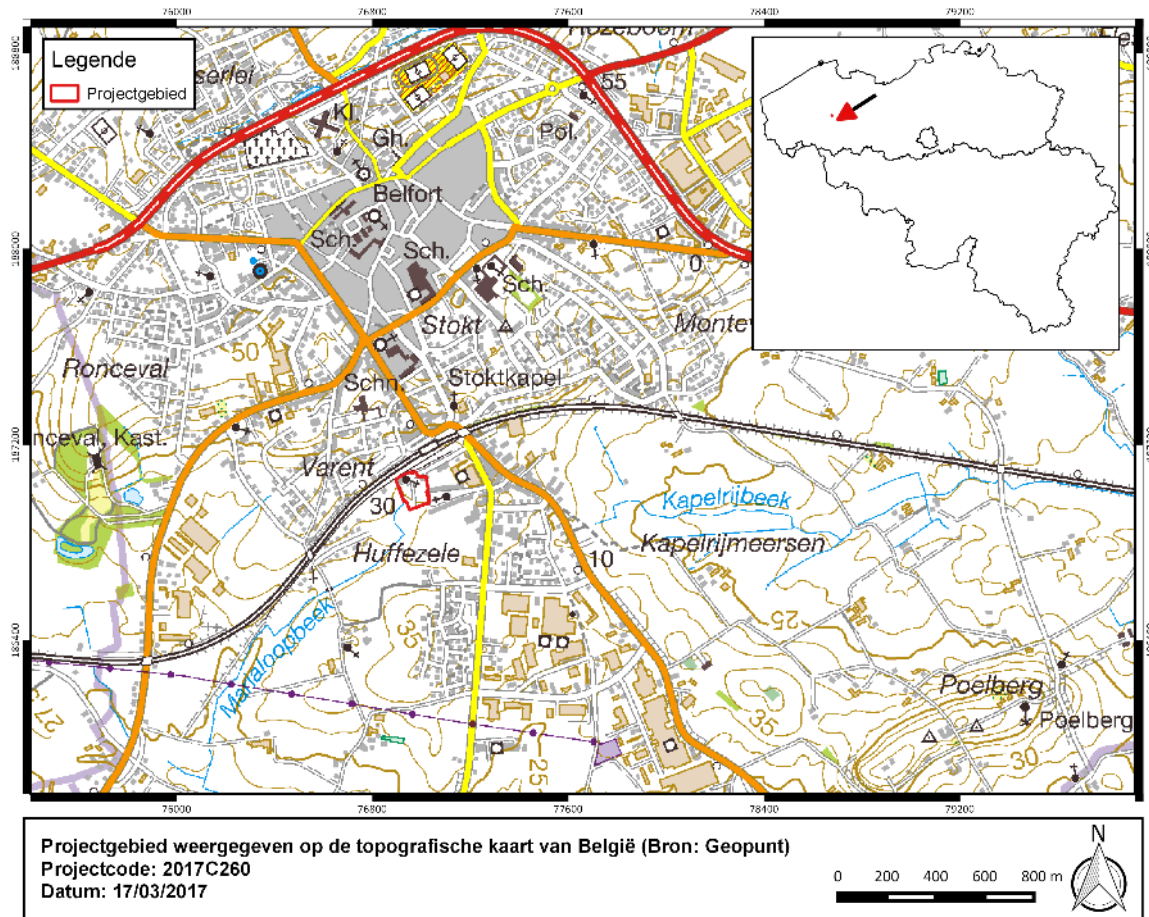
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Tielt
	Deelgemeente	/
	Postcode	8700
	Adres	Blekerijstraat 22
	Toponiem	Blekerijstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 76823 Y _{min} = 186915 X _{max} = 77105 Y _{max} = 187111
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Tielt, 3 ^{de} afdeling nr: I619I, I645b, I646r, I645c Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	nvt	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een cohousingproject. Het projectgebied wordt in deze studie Blekerijstraat Tielt genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Blekerijstraat Tielt. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een gebied bestemd als woonzone. Het projectgebied bevindt zich bovendien noch in een archeologische site, noch in een archeologisch vastgestelde zone, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1.4 ha en de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Momenteel bevindt er zich immers een neogotisch kloostercomplex met kloostertuin binnen de grenzen van het plangebied. Indien er geen stedenbouwkundige vergunning wordt verleend en de tuin dient te blijven bestaan, zou het zonde zijn dat de esthetiek van de tuin reeds verstoord werd door de archeologische proefsleuven.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Blekerijstraat Tielt werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Over het aanpalend terrein ten oosten van het projectgebied werd reeds een bekrachtigde nota opgemaakt waarbij het archeologisch advies uitgesteld proefsleuvenonderzoek luidde (bureauonderzoek met projectcode 2016K55).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant een cohousingproject. Dit omvat niet enkel de constructie van nieuwe woningen, maar ook van verharding, een terras, gewapend gazon, een wadi en tuinaanleg. De bestaande kloostergebouwen zullen geïntegreerd worden in het ontwerp.

Oppervlakte: 1,4 hectare

Figuur 3: visualisatie van de geplande werken (zie ook bijlage 1).

Figuur 4: overzicht van het beoogde cohousingproject.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

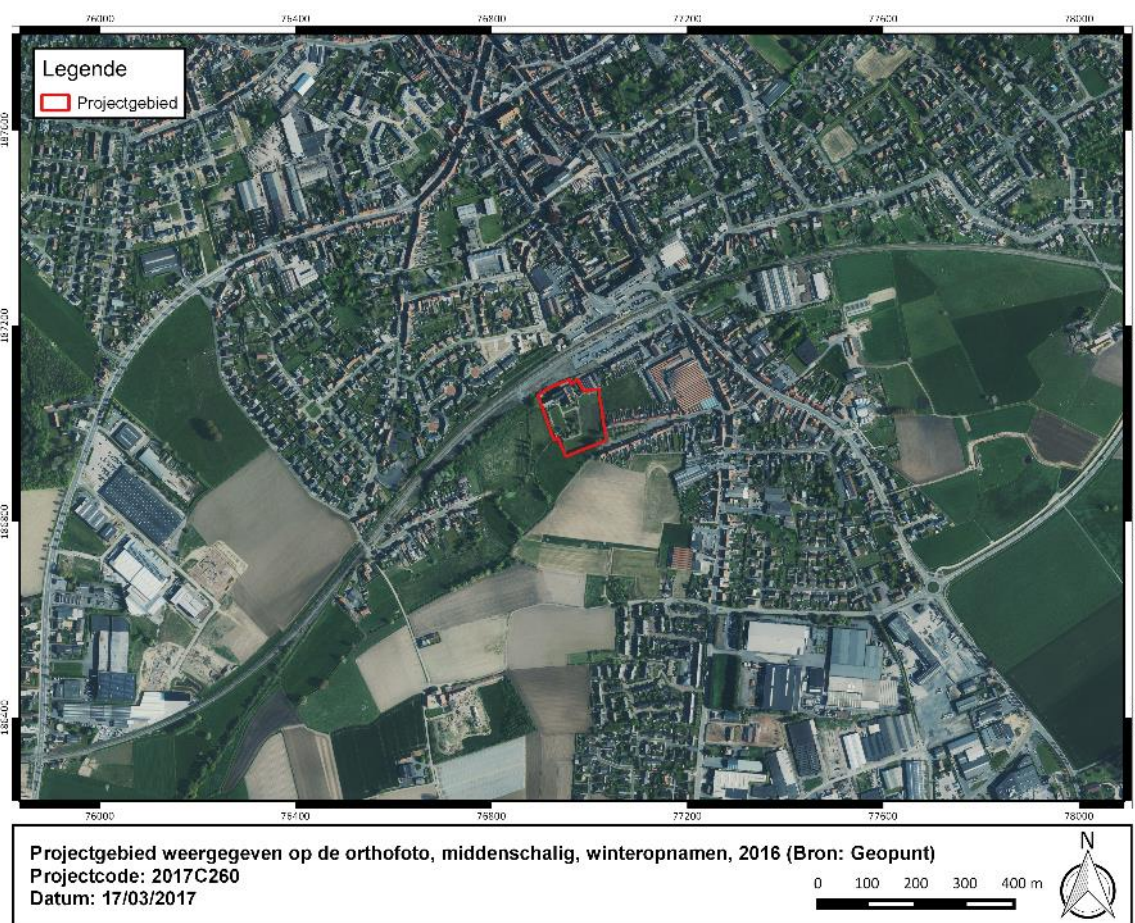
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Tielt in de provincie West-Vlaanderen. Tielt ligt ongeveer in het middelpunt van de driehoek gevormd door Brugge (op 28,5 km), Kortrijk (op 25 km) en de Oost-Vlaamse provinciehoofdstad Gent (op 33km). Net ten noorden van de locatie loopt de Spoorweg van Lichtervelde naar Deinze en de dorpskern situeert zich ca. 2,5 km ten noorden.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

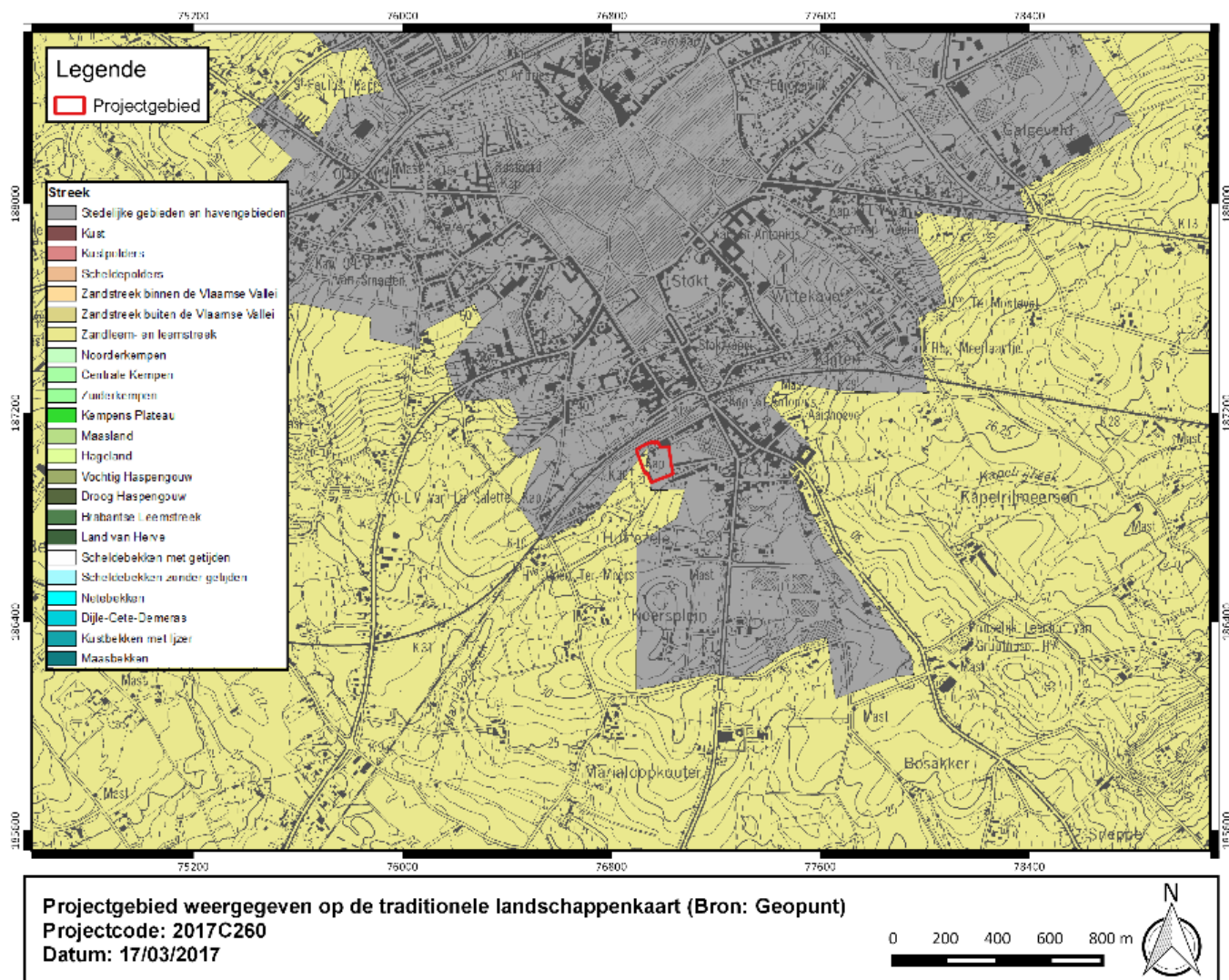
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden, zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Egem (Fm. Tielt)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Zeer laag tot verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 33 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Benedenleie) Waterlopen: Marialoopbeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden en in de zandleem- en leemstreek.

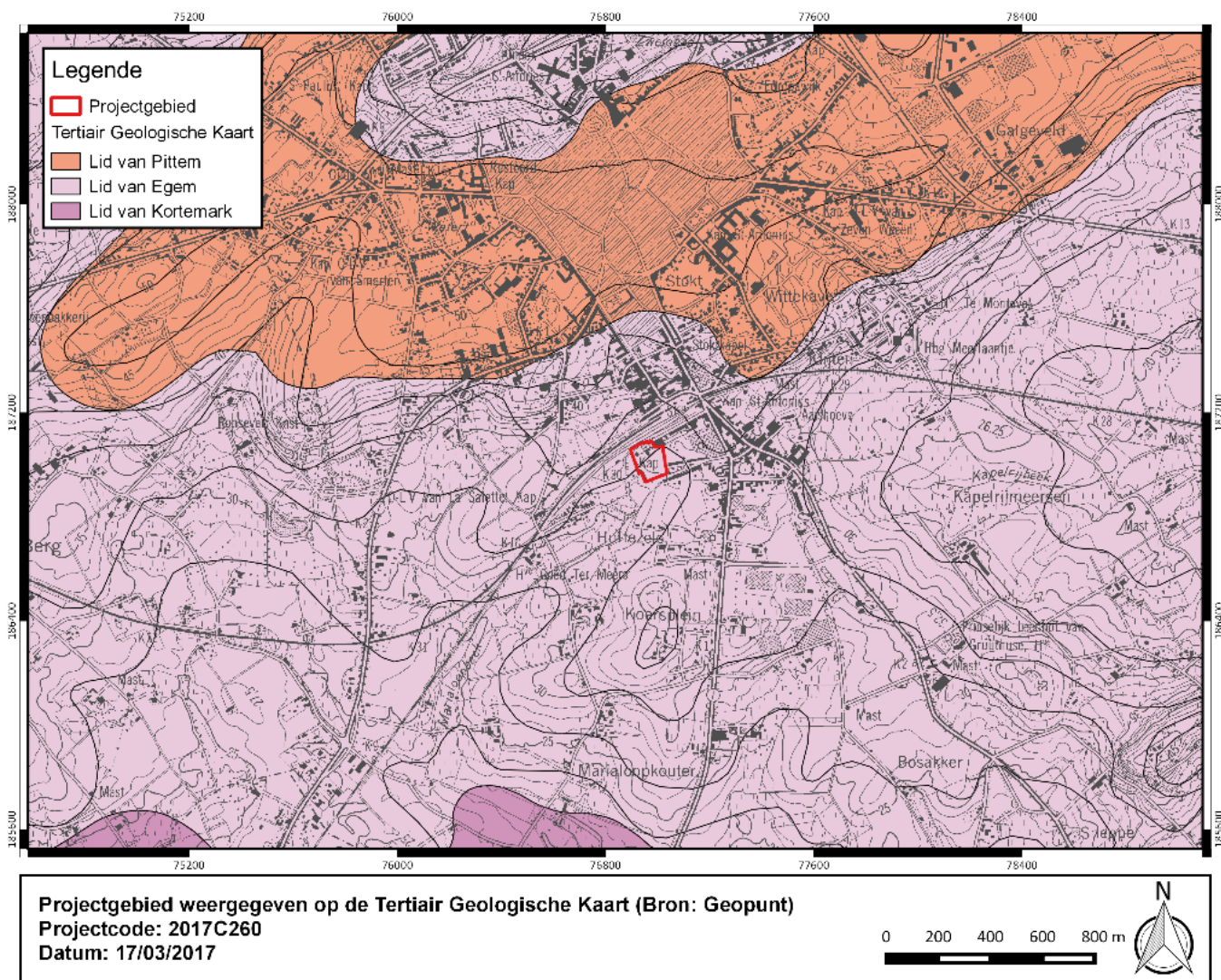
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Egem (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het lid van Egem bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

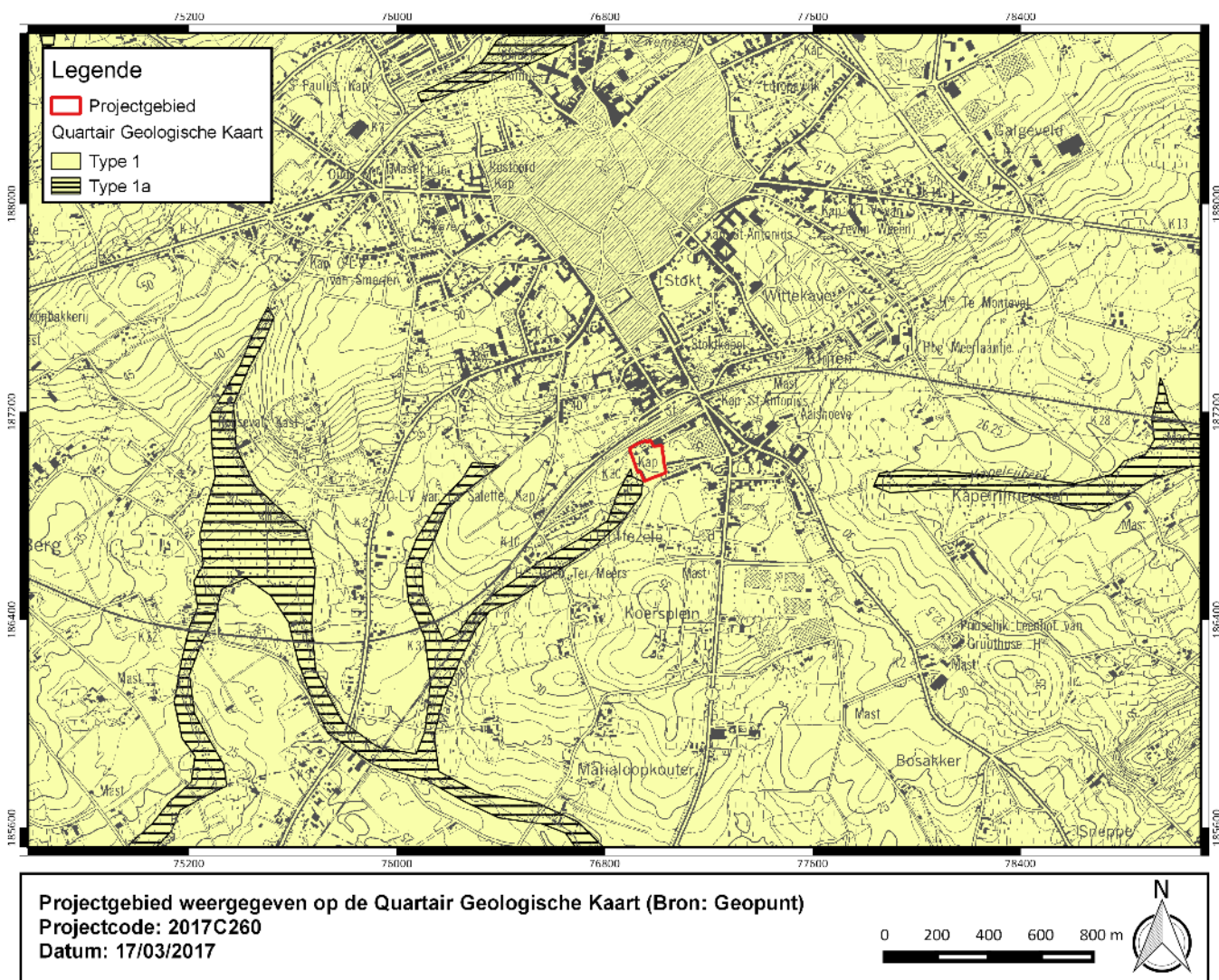

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolisch afgezet zand tot zandleem uit het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Er kunnen eventueel hellingsafzettingen in voorkomen uit het Quartair.

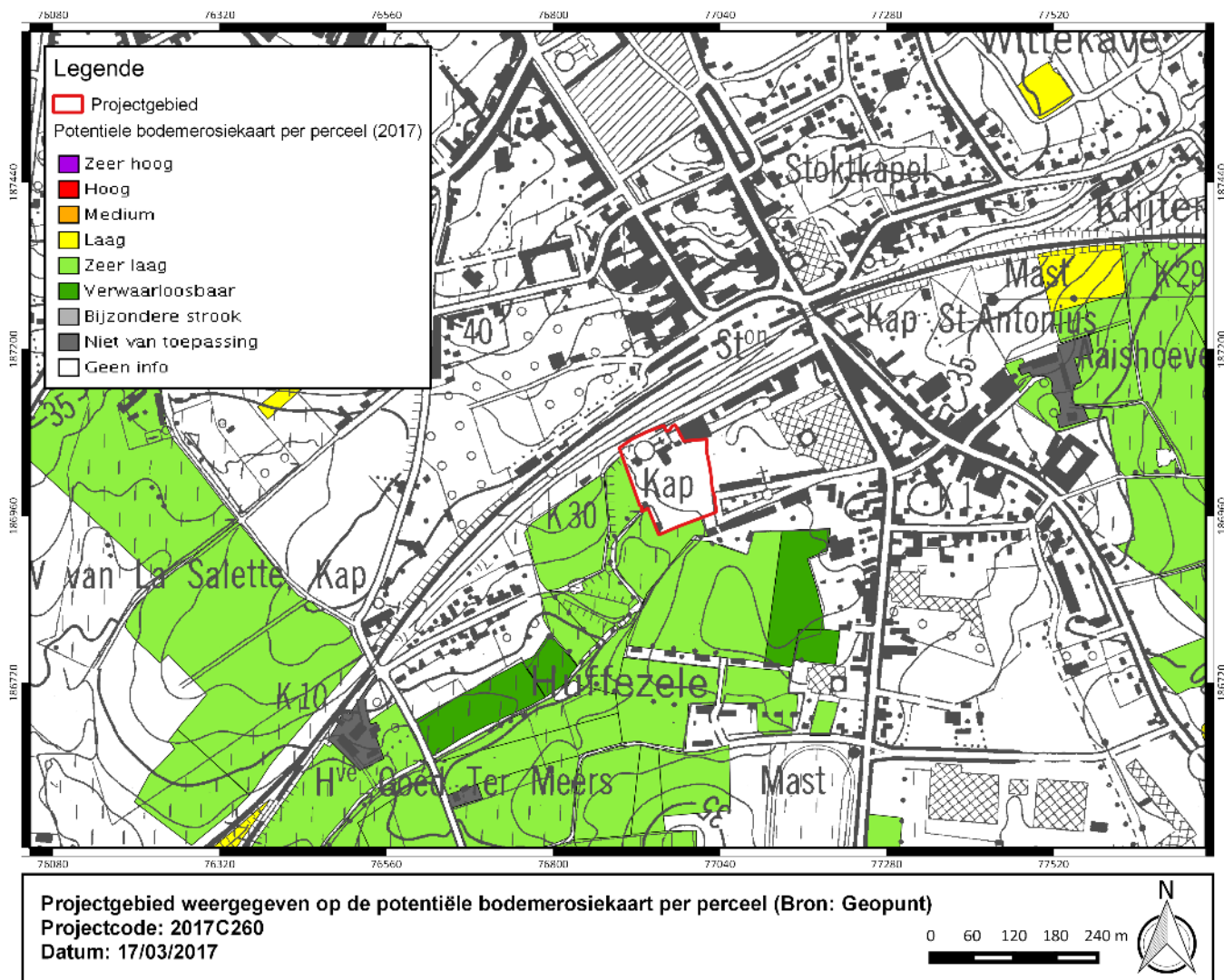
In het zuidwesten is het **Type 1a** aanwezig wat wijst op fluviale afzettingen van het Weichseliaan onder het dekzand en fluviale afzettingen van het Holoceen bovenop het eolische dek.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3.2 Bodemerosie

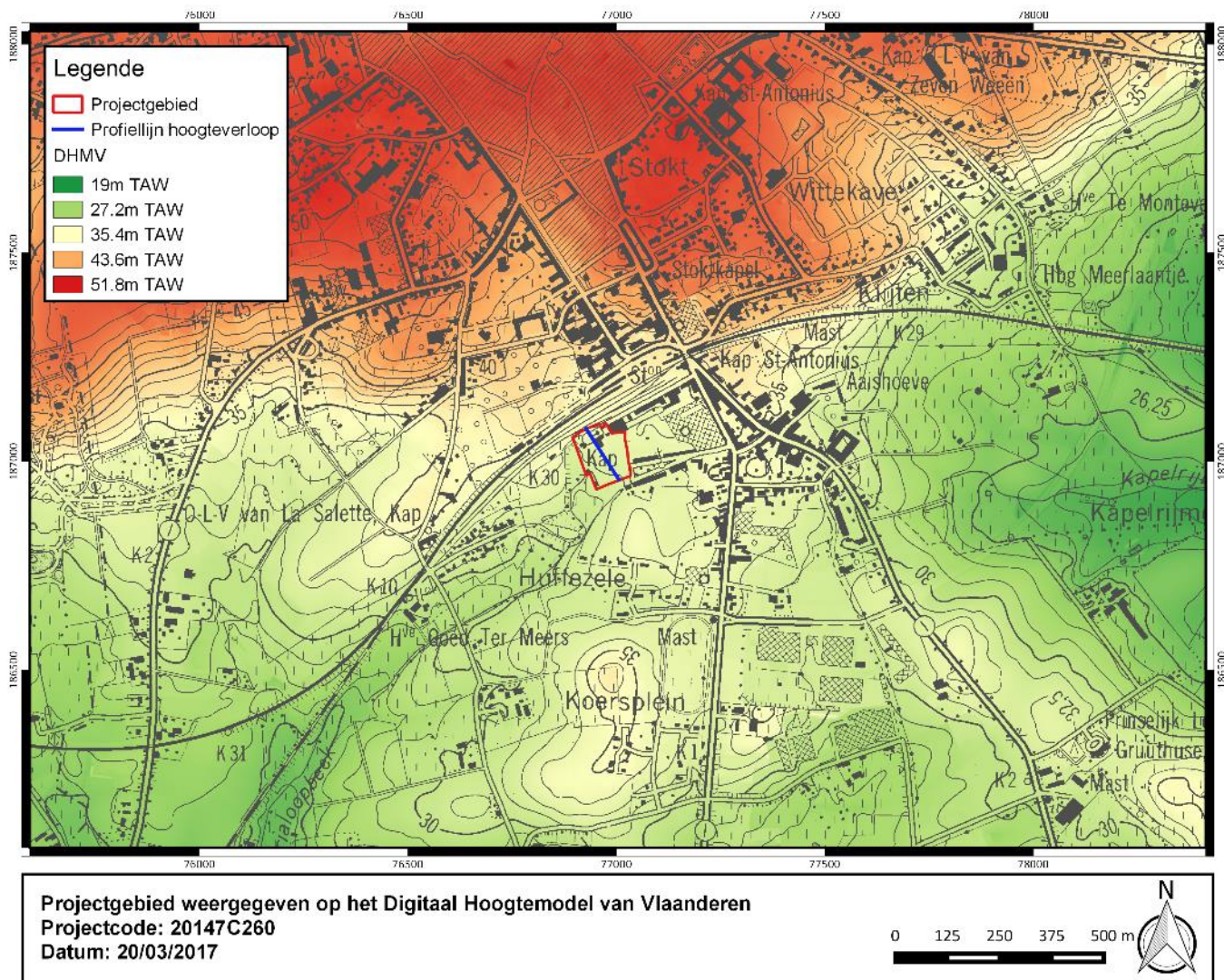
De potentiële bodemerosie is niet gekend voor het projectgebied maar kan afgeleid worden uit de omliggende percelen. Hierbij kan gezien worden dat de potentiële bodemerosie eerder laag tot verwaarloosbaar zal zijn.

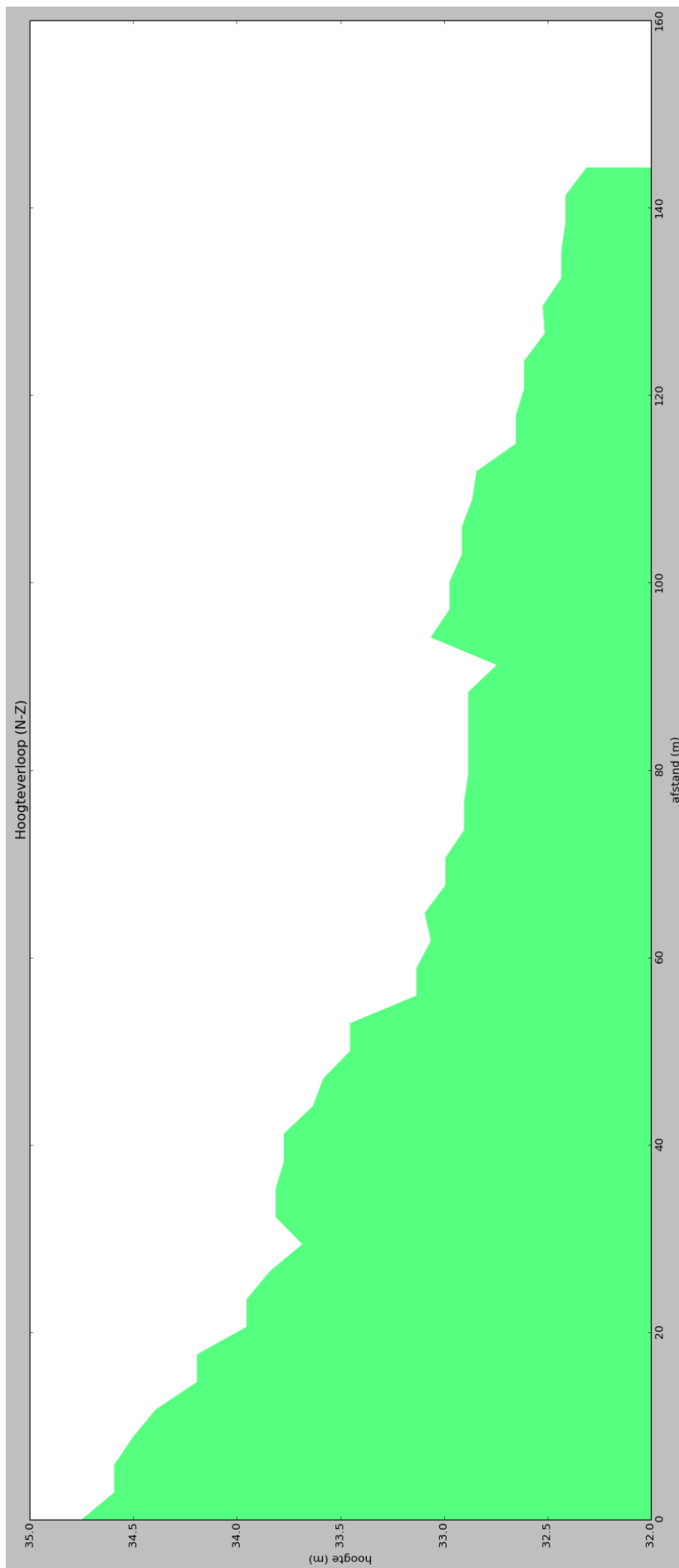
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (Bron: Geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied ligt net ten zuiden van een rug. Het ligt aan het einde van de voet van deze helling en kent een relatief vlak verloop. Het kent een hoogteverschil van ca. 2 m met een gemiddelde hoogte van ca. 33 m TAW.

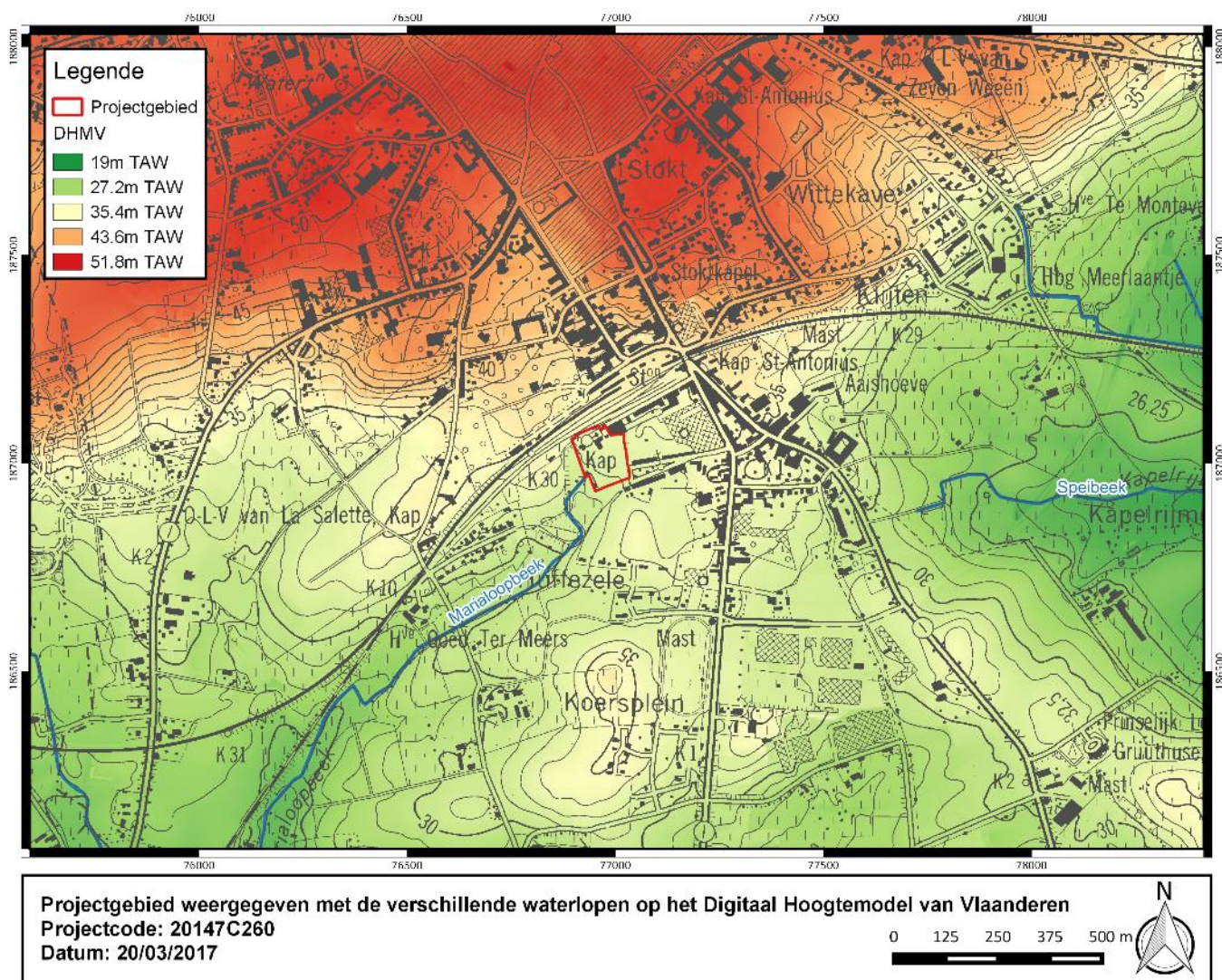
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Benedenleie). Aan de westzijde stroomt de Marialoopbeek die richting het zuiden stroomt.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Tielt is gelegen op een 50 meter hoge oost-west gerichte cuesta rug die zich uitstrekt van Vinkt over Aarsele naar Tielt. De ligging op deze cuesta rug bepaalde in belangrijke mate de oudste occupatiegeschiedenis. Silexartefacten uit het mesolithicum en het neolithicum wijzen op prehistorische bewoning op dit hoger gelegen gebied, o.m. ter hoogte van de Keidam en in de nabijheid van de bron van de Poekebeek. Archeologische vondsten uit 2005 wijzen tevens op vermoedelijke bewoning van de Tieltse heuvelkam in Gallo-Romeinse periode. Dit staft de hypothese dat de Romeinse diverticulum - van Blicquy tot Oudenburg - vanaf de Leie via de Tieltse hoogte naar de kust liep.

Vermoedelijk ontwikkelt zich vanaf de laat-karolingische periode in de omgeving van Tielt een cultuurlandschap dat wordt gekenmerkt door kouters, open akkerlandcomplexen en verspreide bewoningskernen. Langs de Poekebeek krijgt de Rijekegemkouter vorm, die in de 9de eeuw in het bezit is van de abdij van Saint-Amand-les-Eaux. De periodiek overstroomde beekvalleien kennen een afwisselend bodemgebruik met beekdalbossen en meersen. Het grondgebied van Tielt behoort tot de Pagus Mempsis. Graaf Boudewijn V voert een reorganisatie van het zijn graafschap door waardoor de pagi worden vervangen door kasselrijen. De 22 parochies van de Roede van Tielt maakten vanaf dan deel uit van de kasselrij Kortrijk. Op Tielt-buiten strekken zich gronden uit die ressorteren onder diverse heerlijkheden.

De oudste vermelding van Tielt dateert uit 1105. De stad kreeg stadsrechten in 1245 en bouwde in 1275 een Lakenhalle. Filips de Stoute geeft de stad in 1393 de toelating om een vrije jaarmarkt te houden. Tielt fungeert in de 14de eeuw als bevoorradingscentrum voor de linnenweverij in het Mandelgebied. De vlas- en garenmarkt ontwikkelt zich tot één der belangrijkste van de streek. In de 15de eeuw geniet Tielt reeds van een zekere vermaardheid en in de loop van de 16de eeuw slaagt de stad er in om zich te profileren als een marktcentrum voor de regionale linnennijverheid. Het accent van de weefnijverheid verschuift naar de productie van vlas en het bleken en verhandelen van lijnwaad. De groei van de economie gaat gepaard met een toename van het inwonersaantal tot ca. 2000-2500 inwoners. Omwille van plaatsgebrek wordt na goedkeuring door Keizer Karel in 1550 het Stoktgebied ten zuiden van de stad bij het schependom gevoegd. In 1565 krijgt de stad de toelating om een nieuwe blekerij te bouwen op de Stoktheide, Tielts eerste 'industriezone' waar zich naast vier steenovens ook vier molens bevinden. (cfr. Toponiem Blekerijstraat)

Tot het midden van de 18de eeuw is Tielt slechts via enkele landwegen bereikbaar. In de tweede helft van de 18de eeuw worden tal van verbindingswegen aangelegd waardoor de ontsluiting van Tielt een feit is en de stad uit haar economisch isolement kan treden. Nadat reeds in 1765 een geplaveide weg door het Stoktveld is getrokken, krijgt de huidige Grote Hulststraat in 1788 een bestrating, waardoor een deel van Tielt-buiten ten oosten van het Stokt bij het schependom wordt gevoegd en de verbinding wordt gemaakt met toegangswegen vanuit Oostrozebeke, Meulebeke en Wakken. (huidige Bedevaartstraat en Gruuthusestraat).

In de loop van de 18de eeuw gaat het bevolkingscijfer stelselmatig omhoog. Enkel de graancrisis (1740) en het Frans-Oostenrijks oorlogsgeweld zorgen voor enige stagnatie in de economie en de demografie. In 1780 komt de linnenblekerij ten zuiden van het Stokt in privéhanden. Na de bouw van het station van Tielt in 1860, op de plaats waar voornoemde blekerij gelegen was, ontwikkelt de omgeving van het projectgebied zich tot een groeipool voor nieuwe industrie. Aan de Bedevaartstraat worden enkele mechanische weverijen opgericht. In het begin van de 20ste eeuw zijn er tevens tal van herbergen

gevestigd. Thans heeft de straat voornamelijk een woonfunctie met enkele bedrijven aan de westzijde van de straat.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog wordt Tielt de hoofdstad van het zogenaamde Etappengebied der 4^e Armee. Heel wat fabrieksgebouwen worden door de bezetter benut als herstelplaats voor geschut, magazijn en manege. Het Passionistinnenklooster binnen het projectgebied doet dienst al gevangenis. Door bombardementen worden het station en de zuidelijke vleugel van het Gildhof verwoest.¹

Het Passionistinnenklooster

Historiek.

In 1904 biedt weduwe Rosalie Vandewalle vijf Franse Passionistinnen uit Mamers, gevlucht naar Oudenaarde wegens antireligieuze agitatie in Frankrijk, onderdak in haar hoeve en schuur op de vroegere stadsblekerij ten zuiden van het station, gelegen op de voormalige Stoktheide.

In 1904-1905 wordt in een eerste bouwphase een rechthoekige, haaks op de straat ingeplante sobere hoofd vleugel in neogotische stijl opgetrokken. In 1908 voert men de strikte slotregel in en gebeurt de inhuldiging van het noviciaat. In 1912-1913 wordt het klooster gedeeltelijk ommuurd en in 1914-1919 wordt aan de westzijde, haaks op de oorspronkelijke vleugel, een volwaardige kapel - toegewijd aan de H. Sylvana - opgetrokken naar ontwerp van de Franse architect Sussenaire en uitgevoerd door aannemer Edward De Beil. Inwijding van de kapel door Mgr. Waffelaert op 1 juli 1920 waarna in 1921 de openstelling voor het publiek volgt.

In die periode worden tevens een kleine aanbouw aan de oostzijde en twee losstaande bijgebouwtjes ten noord- en zuidwesten van het domein opgetrokken. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het slotklooster door de bezetter ingericht als gevangenis. De zusters vinden dan een onderkomen in het Sint-Jozefscollege in de Kortrijkstraat.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt de bezetter opnieuw ingekwartierd.

Door vele nieuwe intredingen wordt in 1953 een tweede vestiging in Heule (Kortrijk) opgericht. In de tweede helft van de 20ste eeuw volgen nog enkele uitbreidings- en aanpassingswerken, o.m. een beperkte uitbreiding aan de zuidwesthoek van de kapel (1951), bouw van een achzijdige uitbouw aan de zuidwestelijke hoek van de oorspronkelijke kloostervleugel en vervanging van de oostelijke aanbouw door een groter volume (1961).

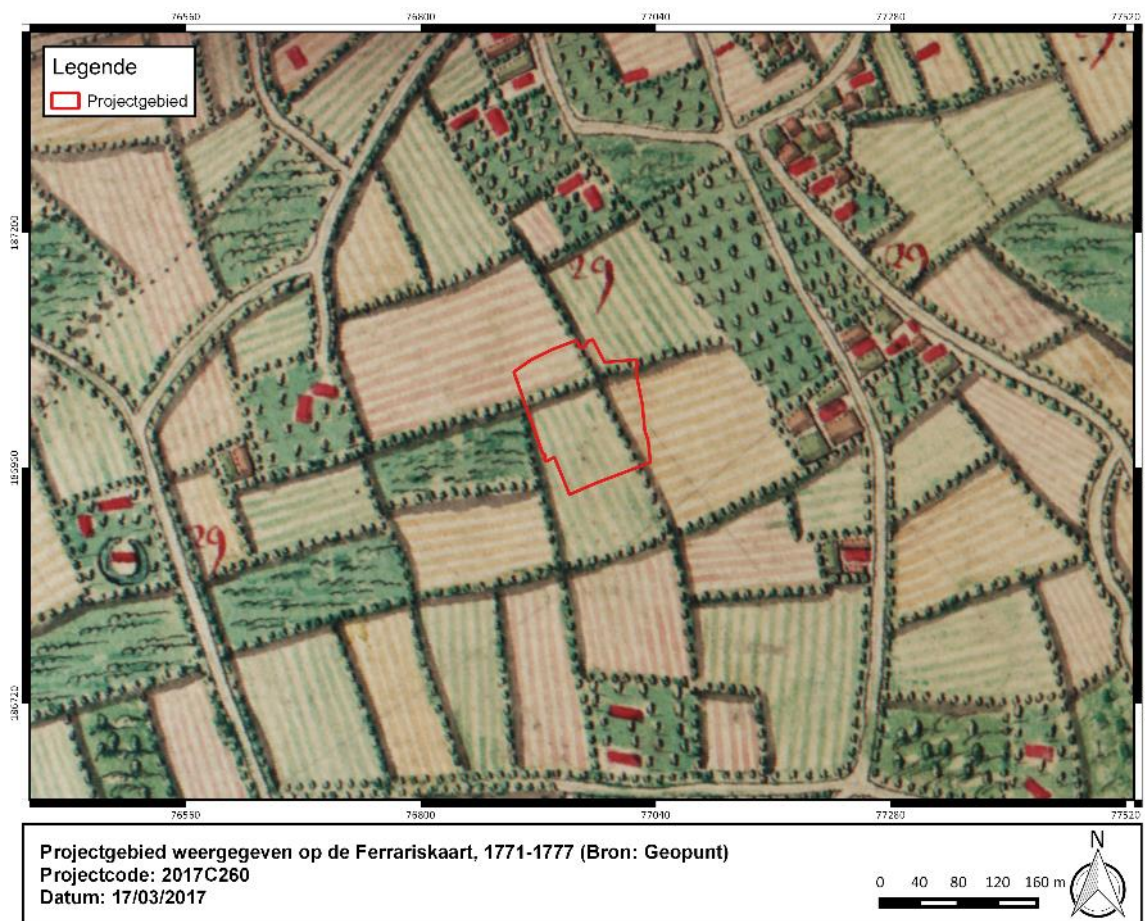
Beschrijving.

Exterieur. Sober neogotisch gebouwencomplex gelegen aan het westelijke straatuiteinde, met grotendeels ommuurde en omhaagde tuin aan zuidwestzijde. Aan de straat gelegen haakse kloostervleugel van 1905: baksteenbouw van twee bouwlagen onder zadeldak (nok loodrecht op straat; mechanische pannen) met puntgevel van drie traveeën aan de straat. Kleine witgeschilderde dakkapellen onder pannen zadeldakje; hoge schoorsteen aan oostzijde. Witgeschilderde muurankers. Aflijnende meerledige bakstenen fries in langsmuren. Natuurstenen onderdorpels. Spitsboogvensters o.m. gekoppeld in tweede bouwlaag van oostgevel; nieuw groot rechthoekig venster in derde travee. Witgeschilderd houtwerk met grote roedeverdeling en gedeeld bovenlicht. Rechts, inkom in gelede spitsboog op natuurstenen hoekblokken en dito trede; bekronend bakstenen gevelkruis. Aan westzijde, loodrecht op de kloostervleugel, de in 1919

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Tielt, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122112> (geraadpleegd op 9 november 2016).

opgetrokken oost-west georiënteerde kapel, van de straat afgescheiden door bakstenen muurtje met segmentbogige poort en topkruis. Baksteenbouw onder leien zadeldak (nok evenwijdig met straat); klokkentorentje onder leien spits met deels opengewerkte galmgaten. Vlak afgedekte dakkapellen aan zuidzijde. Meerledige aflijnende bakstenen fries. In noordgevel, gekoppelde grote spitsboogramen gevat in dito nis; in uiterste westelijke travee kleinere, hoger gelegen spitsboogvensters.²

1.3.3.1.2 Historische kaarten

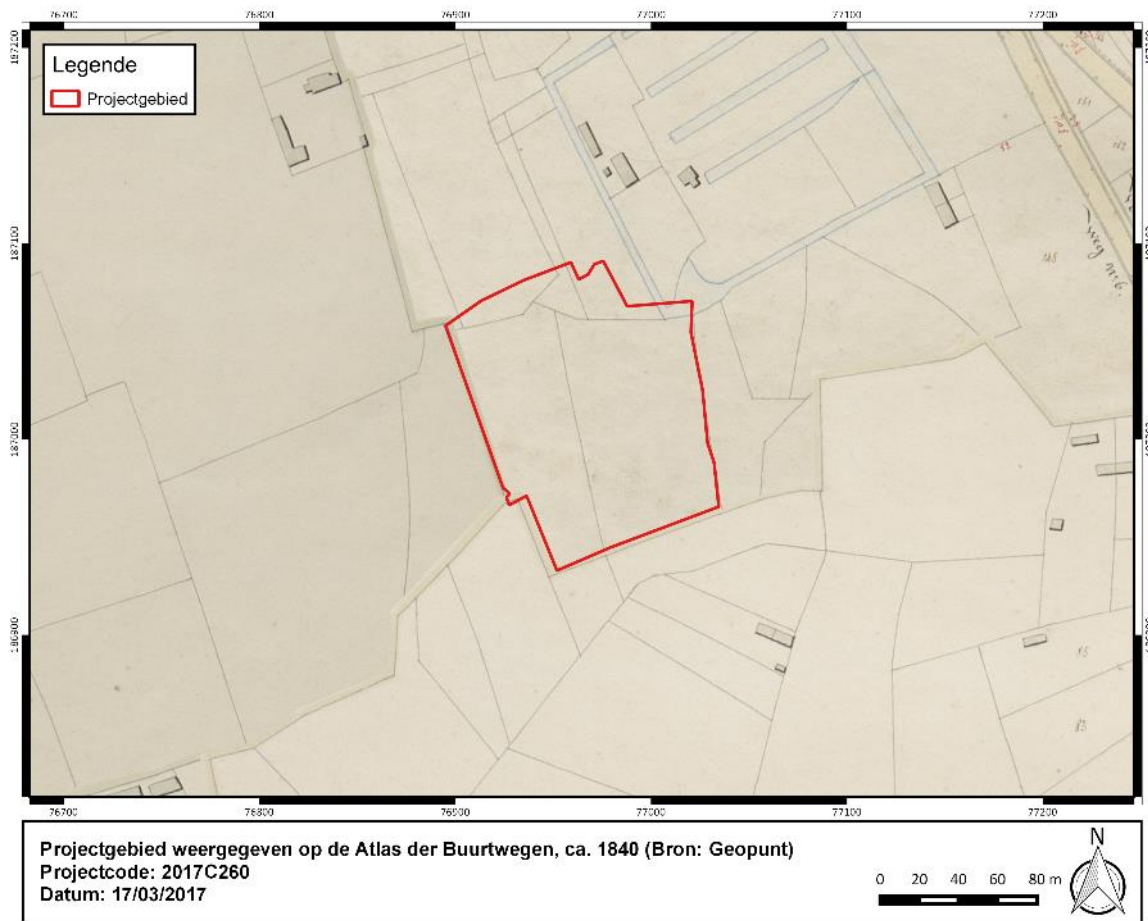

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Het projectgebied is gelegen in een landelijk gebied in het gehucht 'De Stock'. Het onderzoeksterrein bestaat volledig uit akkerland. Het wegtracé op de Ferrariskaart vertoont reeds veel gelijkenissen met het huidige stratenpatroon. Het tracé van de Bedevaartstraat en de Gruuthusestraat is reeds duidelijk merkbaar. De Bedevaartstraat wordt reeds aangeduid op de kaart van Hoeberghthiende uit 1738. Samen met de pas in 1879 aangelegde steenweg vormt deze weg de verbindingsweg naar het gehucht Marialoop (Meulebeke). De weg werd in 1635 aangeduid met de benaming "Dreve naer Maerloop".³ De huidige benaming dateert van 1948 en verwijst naar de route waarlangs de inwoners van Tielt eeuwenlang naar de Meulebeekse Marialoopkapel (1443) trokken. De blekerijstraat is nog niet aangelegd.

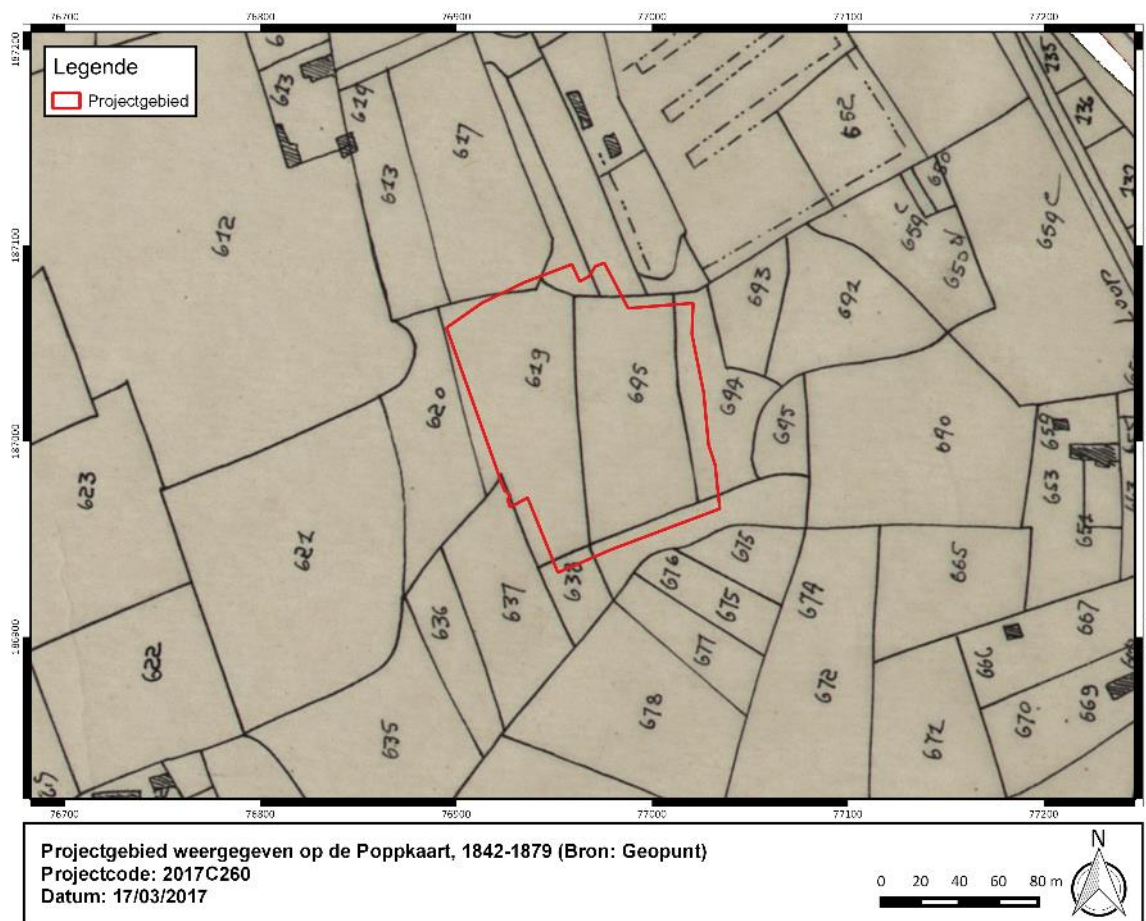
² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Slotklooster van de Passionistinnen Mater Dolorosa, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/86547> (geraadpleegd op 20 maart 2017).

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Bedevaartstraat, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/112456> (geraadpleegd op 8 november 2016).

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Er is geen bebouwing binnen het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied situeert zich de stadsblekerij. Er is verspreide bebouwing rondom het onderzoeksterrein. Ten oosten van de locatie loopt het tracé van de huidige Bedevaartstraat.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

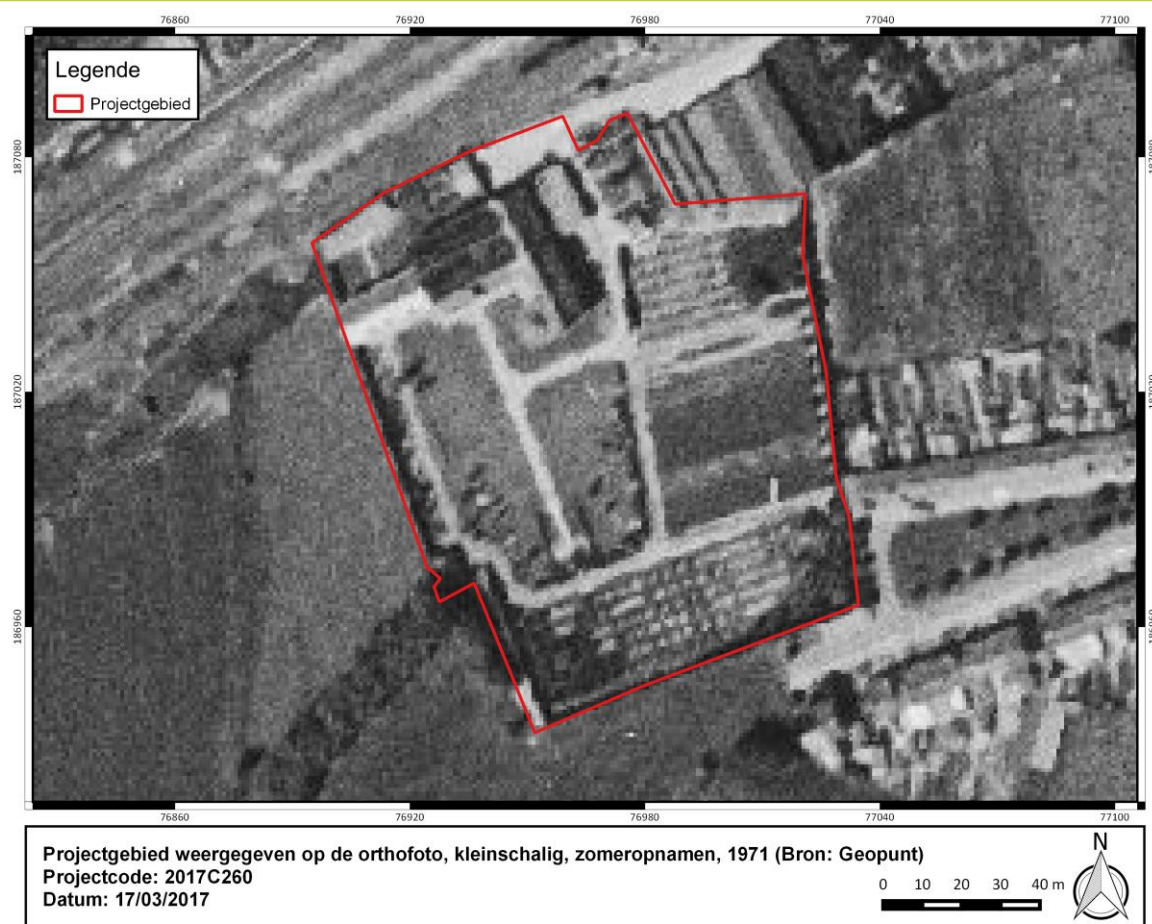
De bebouwing in het noordelijk deel van het projectgebied is verdwenen. Er is verspreide bebouwing rondom het projectgebied en de locatie grenst in het oosten aan de huidige Bedevaartstraat, die op de Popp-kaart wordt aangeduid met Loopstraat (allicht afgeleid van Marialoopstraat). Het stratenpatroon vertoont veel gelijkenissen met het huidige wegtracé. Het station, dat in 1860 werd opgetrokken, is niet op de kaart aangeduid.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Akkerland
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Geen bebouwing
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Geen bebouwing

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie tussen de orthofoto van 1971 en de orthofoto van 2015. Binnen het projectgebied staat het Slotklooster van de Passionistinnen, z.g. "Mater Dolorosa", neogotisch kloostercomplex ingewijd in 1905 als eerste Belgische Passionistinnenklooster. In het noordelijk deel is er een bouwstructuur waarneembaar. Het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein bestaat uit grasland en akkerland met verspreide aanwezigheid van bomen. Binnen de planlocatie situeren zich een aantal kloostermuren. Aan de westzijde en in de zuidwestelijke hoek situeren zich tevens twee kleine bouwstructuren.

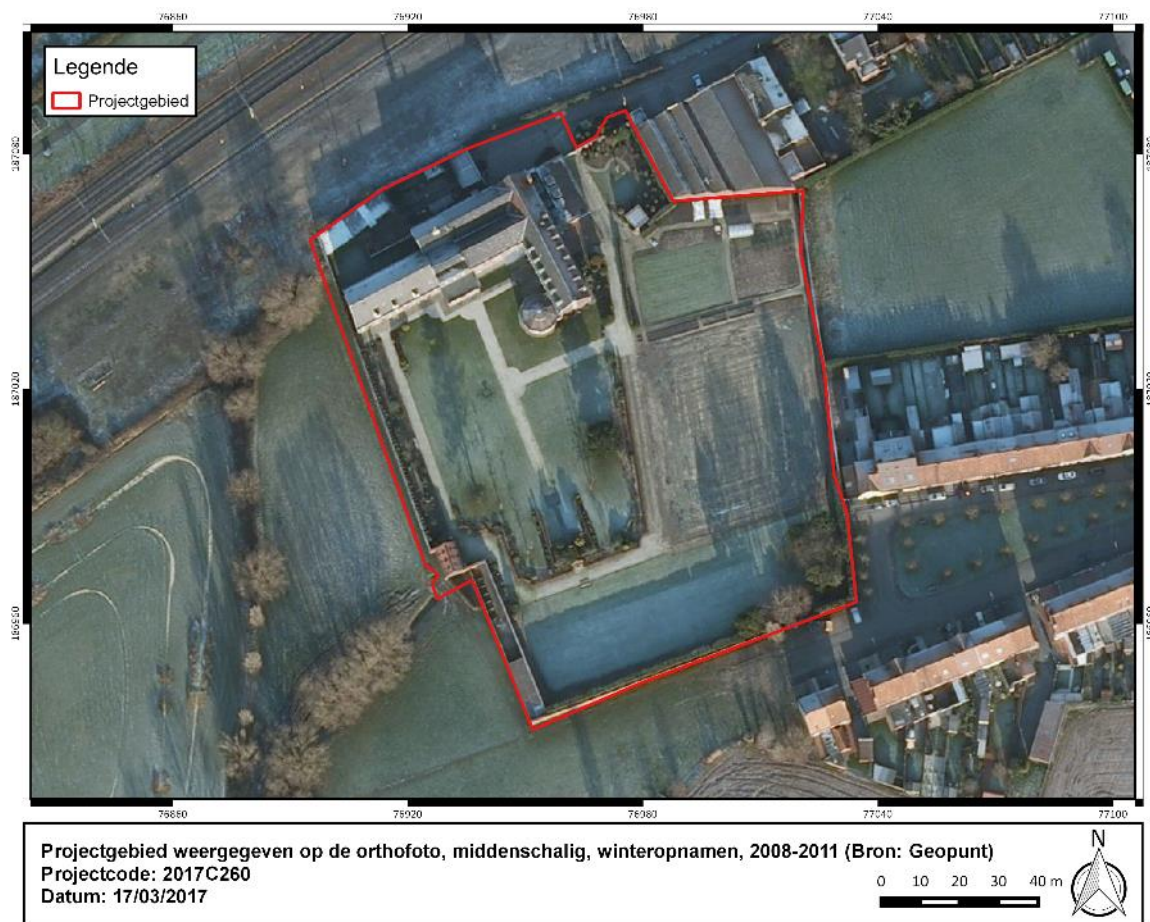
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 18: Projectgebied weergegeve op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

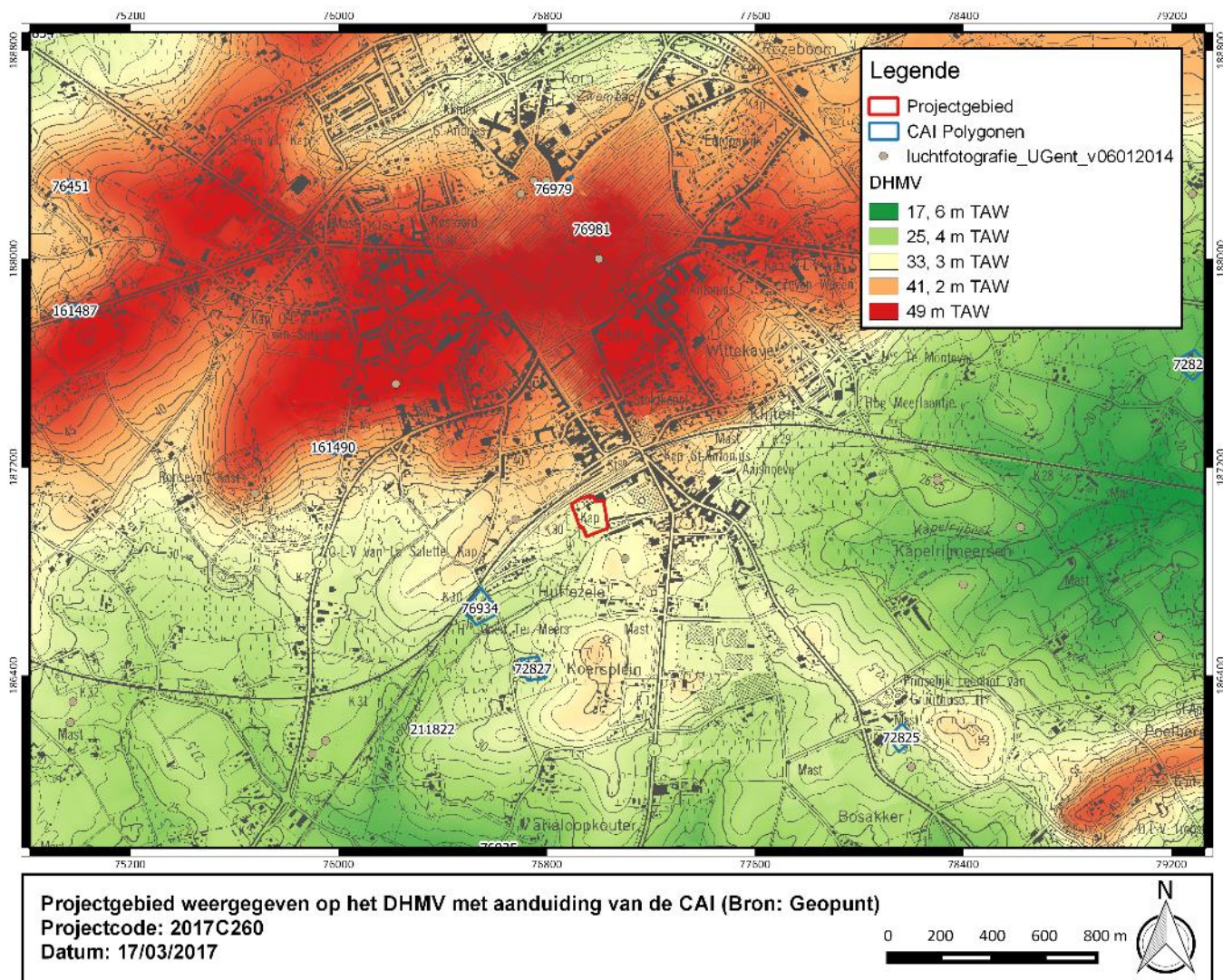
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

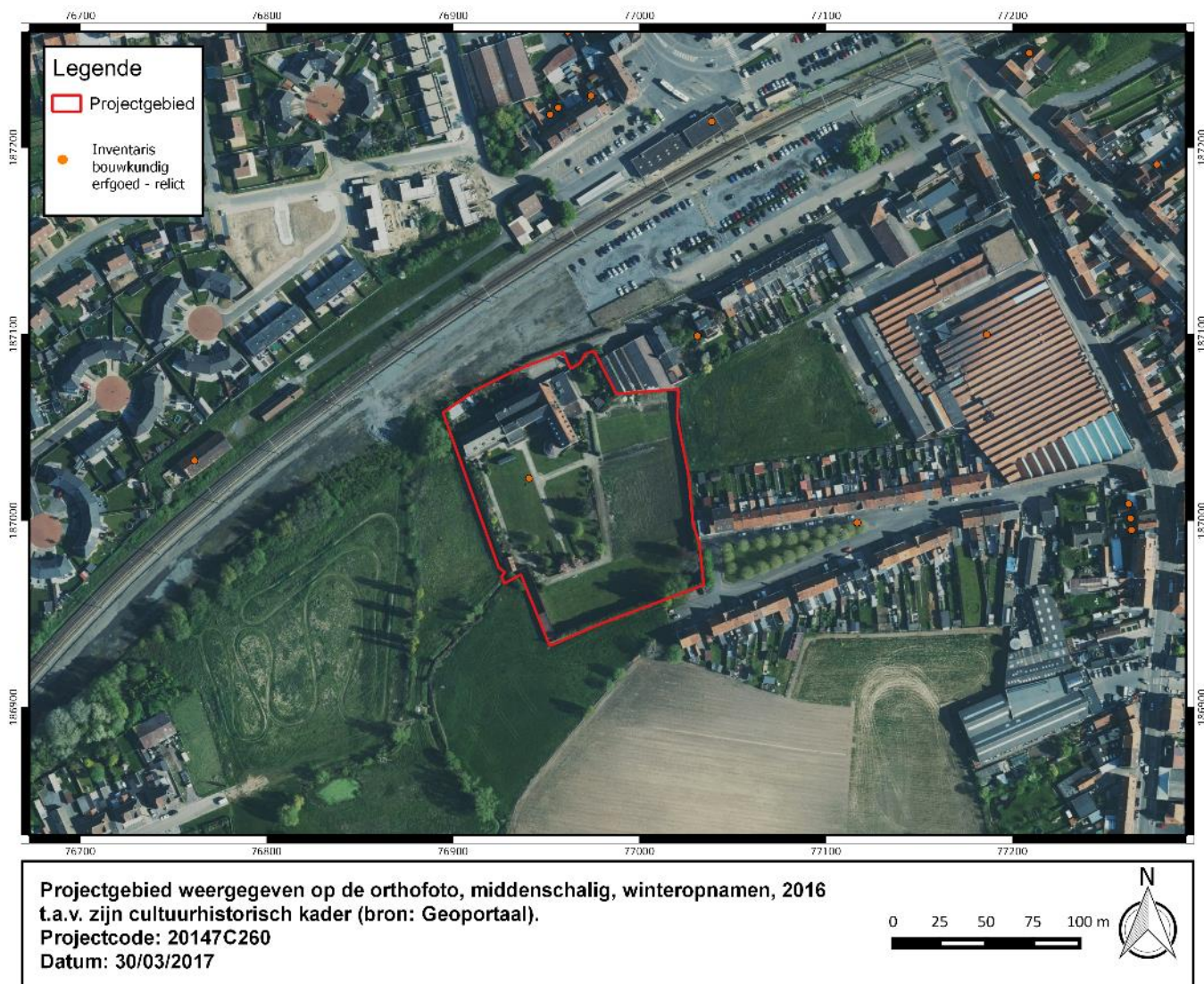
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
72825	Onbepaalde gebeurtenis; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht – in oorsprong omwalde hoeve gelegen op een terp Bron: Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Gemeente Tielt. Deel I: Stad Tielt (Straten A-R).
72827	Onbepaalde gebeurtenis (Frederik Demeyere, 2002); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht – in oorsprong omwalde hoeve gelegen op een terp

CAI nummer	Omschrijving
	Bron: Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Gemeente Tielt. Deel I: Stad Tielt (Straten A-R).
76451	Opgraving (1902); NK: 150 meter Neolithicum: Eén van de 'neolithische nederzettingen' ontdekt na verzamelen van silexmateriaal. - o.a. dikke klingschrabber, ruw gesteeld pijlpunt Bron: Calmeyn D. 1994, De prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200
76934	Onbepaalde gebeurtenis; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht – in oorsprong omwalde hoeve , gedempt in 1914. Bron: Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Gemeente Tielt. Deel I: Stad Tielt (Straten A-R).
76979	Opgraving (2005, De Gryse Janiek); NK: 15 meter Romeinse Tijd: een randscherf van een mortarium Late middeleeuwen: waterleiding bestaande uit een uitgeholde boomstam en bakstenen . verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele sporen (met o.a. aardewerk) die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van Tielt als stad. Onbepaald: een vrij omvangrijke kuil met groene klei, veldstenen en dakpanfragmenten Bron: De Gryse, J. s.d., 2005: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag)
76981	Opgraving (2005, De Gryse Janiek); NK: 15 meter Romeinse Tijd: enkele Romeinse scherven in kuil met bouwafval Late middeleeuwen: zandwinningskuil , alleenstaande afvalput, Romeinse scherven in deze afvalput Nieuwe tijd: enkele paalkuilen, sommigen ouders en sommigen jonger dan de 18 ^{de} eeuw. Bron: De Gryse, J. s.d., 2005: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag)
161487	Veldprospectie (1990), NK: 150 meter Neolithicum: vondstenconcentratie van lithisch materiaal – o.a. bladpijlpunt, kleine pijlsneden, gesteelde pijlpunten met vleugels, gepolijste bijlen. Bron: Calmeyn D. 1994, de prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200
161490	Veldprospectie (1990), NK: 150 meter Neolithicum: geen bijkomende specificatie over aantal vondsten of aard van de vondsten Bron: Calmeyn D. 1994, de prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200
211822	Metaaldetectie (Delaere, 2016); NK: 15 meter 18 ^{de} eeuw: Knoop van het 45 ^e regiment onder Napoleon Bonaparte

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2016 t.a.v. zijn cultuurhistorisch, winteropnamen, 2016 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

Er zijn een aantal bouwkundige erfgoedrelicten te onderscheiden in de omgeving van het projectgebied. Ten oosten staat de Weverij Van maele, opgericht in 1906-1907 op de gronden van de vroegere stadsblekerij door Oscar J. Van Maele, als vijfde in rij van de eerste mechanische weverijen (met stoomketel) in Tielt, waarvan als enige nog in werking.

Binnen het onderzoeksterrein situeert zich het Slotklooster van de Passionistinnen, z.g. "Mater Dolorosa", neogotisch kloostercomplex ingewijd in 1905 als eerste Belgische Passionistinnenklooster. (voor een meer gedetailleerde beschrijving wordt verwezen naar 'Historische Achtergrond'.)

1.4 Synthese

De initiatiefnemer plant de realisatie van een cohousingsproject te Tielt in de provincie West-Vlaanderen. Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van 1.4 ha. Op het grootste deel van het projectgebied bevindt zich momenteel een neogotisch kloostercomplex met kloostertuin. Het betreft meer bepaald een Slotklooster van de Passionistinnen, daterend uit 1905. Het cohousingproject omvat een wijd scala aan geplande ingrepen gaande van woningen, een wadi, verhardingen, een terras, gewapend gazon en een tuin. Het bestaande kloostercomplex wordt niet gesloopt, maar opgenomen in het nieuwe planontwerp.

Men kan er van uitgaan dat de kloostertuin wel een totaal anders karakter zal krijgen na realisatie van het cohousingproject. Het bodemarchief is dus ter hoogte van het gehele projectgebied, behalve de bestaande kloostergebouwen, bedreigd door de geplande werken.

Landschappelijk gezien is het projectgebied gesitueerd in de zandleem- en leemstreek. De quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het gebied een eolisch afgezet zand tot zandleem van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen weer. Het projectgebied ligt net aan de zuidrand van de cuesta van Tielt. Het projectgebied heeft een gemiddelde hoogte van ca. 33 m TAW en kent een hoogteverschil van 2m. Het projectgebied maakt geen deel uit van de cuesta maar ligt nog steeds op een heuvel of uitloper naast een beekdal die de afwatering van de cuesta verzorgt.

Het onderzoek van historische bronnen en kaartmateriaal geeft een continu ruraal karakter van de planlocatie aan.

Verder zijn in de omgeving van het plangebied verschillende archeologische indicatoren waargenomen. Zo bevinden zich ten zuidwesten van het plangebied verschillende sites met walgracht en werden bij twee opgravingen door Janiek Degryse in 2005 ten noorden van het projectgebied (in het centrum van Tielt) archeologische resten uit Romeinse en Laat Middeleeuwse perioden aangetroffen.

Er werd reeds een bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de opmaak van een archeologienota voor het aanpalende terrein ten oosten van projectgebied Blekerijstraat Tielt. Bij dit bureauonderzoek, met projectcode 2016K55, werd een proefsleuvenonderzoek volgens uitgesteld traject geadviseerd.

Concreet wordt op basis van de geraadpleegde bronnen verwacht dat grondvaste archeologische sporen nog in situ aanwezig zijn in het bodemarchief. Dergelijke grondvaste sporen zijn binnen het onderzoeksgebied mogelijk vanaf het Neolithicum. Om deze grondvaste sporen wetenschappelijk te onderzoeken wordt hier een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven vooropgesteld.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017C260
Onderwerp	Tielt Blekerijstraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Visualisatie van de geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Overzicht van het beoogde cohousingproject
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Bodemkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferrariskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp-kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	22
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/03/2017

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistoriek
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/03/2017